

Editörün Notu: Bu makale, Ardea Skybreak ile yapılan "Bilim ve Devrim: Bilimin ve Bilimin Topluma Uygulanmasının Önemi, Komünizmin Yeni Sentezi ve Bob Avakian'ın Önderliği" röportajından alınmıştır.

Soru: Bilim ve bilimsel yöntem üzerine çeşitli sorularla başlayacağımızı düşünmüştüm. Esasen provokatif bir soru ile başlamak istiyorum: Bilimin dünyayı anlamak ve değiştirmekle ne ilgisi var? Ve konuya yönelik bir arka plan sağlaması açısından belirtmem gerekir ki, bence, doğa bilimcilerinin çoğu da dahil olmak üzere pek çok insan bu şekilde düşünmemekte. Yani toplumu veya "sosyal dünyayı" analiz etmede bilimsel olmak gerektiği ve bilimsel yaklaşımınızın bulunması gerektiğini düşünmüyorlar. Bu açıdan size şunu sormak istiyorum: Bu nosyon niçin yanlıştır, bilim ve bilimsel yöntemin toplumu ve dünyayı anlamak ve dönüştürmekle ilgisi nedir?

AS: Evet, bence bu çok önemli bir soru, çünkü sizin de belirttiğiniz gibi, doğa bilimleri alanında bilim insanı olan ve doğa ile uğraşırken titizlikle bilimsel yöntem (biyoloji, astronomi, fizik ve diğerleri gibi) uygulayan pek çok kişi vardır ki, bu kişilerle **toplumu** ve toplumdaki sorunları, toplumların nasıl örgütlendiğini konuştuğunuz zaman, birden bire bilimsel yöntemlerin kapı dışarı edildiğini görürsünüz! Pek çok doğa bilimcisi ahmakça bir popülizme yönelerek, belli belirsiz şekilde "insanların iradesinden" veya seçimlerden bahsetmeye başlar veya verili toplumun özelliklerini, nasıl kurulduğunu, işlevlerinin ne olduğu veya toplumda yanlış olan şeylerin bilimsel şekilde nasıl analiz edileceği ve toplumsal meselelerin bilimsel şekilde nasıl çözülebileceğinden kopuk ve ilgisiz şeyler anlatırlar. Herkes bu şekilde değildir, ancak doğa bilimlerindeki pek çok üst düzey düşünürün, toplumun sorunları üzerine düşünmeye başladıklarında bilimsel yöntemlere yönelik bildikleri her şeyi unutmaları veya bunları terketmesi çarpıcı bir durumdur.

Bana kalırsa, bilimin bir yöntem olarak insanlık tarihinde pek de eski bir tarihi olmadığını kavramak oldukça önemli. Bu yüzden, insanlar genellikle gerçeği bilimsel bir şekilde anlamaya ve dönüştürmeye alışkın değil. Bu gezegende insanlık tarihinin büyük bölümünde, hem doğal hem de sosyal dünyayı anlamak, bir çeşit temel deneme-yanılma yaklaşımıyla, bazı şeyleri olduğu kadarıyla anlamaya çalışarak, problemleri bu şekilde çözmeye çalışarak - çoğu zaman insan anlayışındaki boşlukları doldurmak için her türlü mistik ve doğaüstü açıklamalar yapılarak elde edildi. Yani bildiğiniz gibi, insanlar yıldırımın tanrıların öfkesi olduğunu ya da onun gibi bir şey olduğunu düşündüler, çünkü uzun süre şimşek çakmasına neyin sebep olduğuna yönelik bilimsel bir anlayıştan yoksundular.

Bu yüzden, **bilimin ne olduğundan** biraz bahsederek başlamanın önemli olduğunu düşünüyorum. Demek istediğim, bilim maddi gerçeklikle uğraşır ve tüm doğanın ve tüm

insan toplumunun bilimin ilgi alanı içinde olduğunu söyleyebiliriz, bilim bunların **tamamıyla** ilişkilidir. Bilim bir araçtır - çok güçlü bir araçtır. **Neyin doğru olduğunu, gerçeğe neyin karşılık geldiğini söyleyebilmek için bir yöntem ve yaklaşımdır.** Bu anlamda bilim, hayali güçlere yakararak gerçeği açıklamaya çalışan ve analizlerinin hiçbirinde gerçek kanıt sağlamayan din veya mistisizm ya da onun gibi şeylerden çok farklıdır.

Buna karşılık, bilim ispat gerektirir. Kanıt gerektirir. Kanıta dayalı bir süreçtir. Bu çok önemlidir. **Bilim kanıta dayalı bir süreçtir.** Yani, dünyada bir şeyi anlamaya ya da gerçeği nasıl değiştireceğinizi anlamaya çalışıyorsanız - örneğin, bir hastalığı iyileştirmeye çalışıyorsanız ya da yağmur ormanlarının dinamiklerini anlamaya çalışıyorsanız ya da bir mercan kayalığı ekosistemi ya da insanlığı özgürleştirmek için bir devrim yapmaya çalışıyorsanız, bileceğiniz üzere, geniş bir yelpazedeki maddi tecrübeye yönelik - bilim gerçekten neler olup bittiğini ve bunun nasıl değişebileceğini anlamanızı sağlayacaktır.

Bir yerde okumuştum, Neil deGrasse Tyson bilimin önemini popüler hale getirirken, şu an aklımda kaldığı kadarıyla söylüyorum, şöyle der: "Bilim, sorunlarla yüzleşmenize, sorunları tanımlamanıza ve **onlardan kaçmak yerine** bunları nasıl çözeceğinize olanak tanır." Ve bunun da önemli bir nokta olduğunu düşünüyorum. Bilim, maddi gerçeklikle, onun gerçekte bulunduğu biçimiyle başa çıkmanıza izin veren şeydir. Bilim; bir hastalığın, doğal bir ekosistemin veya insanların içinde yaşadığı bir toplumsal sistemin maddi gerçekliğinden bahsettiğiniz durumlarda, bunların bileşenlerini, tarihini, nasıl olduğunu, neyin yapıldığı, belirleyici özelliklerinin ve temelindeki çelişkilerin neler olduğu (ve buna geri döneceğiz) ve bu nedenle, eğer değiştirme niyetiniz varsa, değişimin temelini ne olduğunu her zaman analiz etmenizi sağlar. Bir hastalığı tedavi etmek veya daha iyi bir toplum oluşturmak istiyorsanız, kanıta dayalı bilimsel bir sürece ihtiyacınız bulunur.

Bilim, olayların nasıl olduğu ve zaman içinde olayların nasıl değiştiği hakkında **pek çok soru sorar.** Tarih bilimleri (örneğin biyolojik evrim) denilen şeyle her zaman çok ilgilenmişimdir, ancak insan toplumları da dahil olmak üzere şeylerin zaman içinde nasıl değiştiğiyle ilgilenen başka tarih bilimleri de bulunur. Ve sonra, elbette, zaman içinde şeylerin nasıl değiştiğini inceliyorsanız, insanların meyilli olduğu yönler de dahil olmak üzere, şeylerin daha çok değişebileceğini çalışmalısınız. Gerçekliğin tamamı evriliyor, zaman içinde değişiyor, doğa veya toplumsal dünya farketmeksizin her zaman değişiyor. Hayatı değiştirmek istiyorsanız, bir toplumun örgütlenme şeklini değiştirmek istiyorsanız, dünyayı değiştirmek istiyorsanız, doğadaki veya toplumdaki herhangi bir şeyi değiştirmek istiyorsanız, bilimsel bir yöntem ihtiyacı duyarsınız, çünkü bu sistematik gözlemler ve etkileşimler, manipülasyonlar ve gerçekliğin dönüşümleri temelinde, gerçekliğin gerçekte nasıl olduğunu derinlemesine ve sistematik olarak ortaya çıkarmanın yoludur. Şeylerin gerçekte nasıl olduklarını, nasıl bu şekilde olduklarını ve nasıl değiştirilebileceklerini

öğrenirsiniz. Bu kanıta dayalı bir süreçtir, sadece “ne düşündüğünüz” veya “ne düşündüğüm” değil, zamanla biriken kanıtlara ihtiyacınız bulunur. Gerçekliğin nelerden oluştuğunu, belirli bir şekilde nasıl ortaya çıktığını, şu anda nasıl değişebileceğini veya insanların onu daha fazla değiştirmesinin nasıl mümkün olabileceğini ortaya çıkaran şey işte budur.

İşte önemli bir nokta: Bilim olmadan, yalnızca bireysel açıdan düşündüğünüzün gerçeklik olduğunu söyleyebilirsiniz ya da belki bir grup insanın düşündüğünün gerçeklik olduğunu söyleyebilirsiniz ya da belki de bir hükümetin ya da dini otoritenin ya da başka bir otoritenin size söylediği gerçekliği söylersiniz, ancak bu hiçbirini doğru yapmaz.

Bilim olmadan, manipüle edilmeye, düşüncenizin manipüle edilmesine ve neyin yanlış neyin doğru olduğunu söyleyememeye razı olursunuz. Neyin ne olduğunu, neyin doğru olduğunu ve ne yapılması gerektiğini bilmek istiyorsanız, bilime, somut kanıtlara ve sistematik bir sürece, analiz ve senteze dayanan sistematik bir yöntem ihtiyacınız bulunur - fantezilere, iyi niyetli temennilere değil. Analiz zamanla tecrübe ve bilgiyi parçalar; sentez, daha yüksek bir seviyede, daha sistematik bir şekilde, daha büyük dersler almak için, birikmiş deneyimden elde edilen temel dersleri bir araya getirir.

Bir toplumu kökten değiştirmek istiyorsanız, bilimsel devrimci teoriye ihtiyaç duymanızın nedenlerinden biri budur. Bildiğiniz üzere toplumdaki kökten değişimden bahsediyoruz. “Kökten” kelimesi Latince “root” anlamına gelir; bu sorunun kökenine ulaşmak demektir. Yalnızca meselenin belirlediği zeminde, yüzeysel bir seviyede veya süreçte yalnızca belirli bir anda takılıp kalınmamalı. İyi bir bilim insanının yapacağı gibi, sistemin daha derindeki yasalarının ne olduğunu anlamak, sistem içindeki mevcut çelişkilerin sorun oluşturan belirli yönleriyle sistemin işleyişini veya ortaya çıkabilecek olasılıkları nasıl belirlediğini anlamak için meselenin köklerine yönelip, daha da derine ilerlemeniz gerekir.

Soru: Yalnızca bir saniyeliğine araya girmek istiyorum, bu durum bende bilimin ne olduğu ve gerçeğe bilimsel bir yaklaşıma neyin dahil olduğu konusunun gerçekten önemli ve kritik olduğunu düşündürüyor; bilimin kanıta dayalı olmasının önemi ve bununla ilgili farklı noktalara yönelik söylediklerinizin bu açıdan oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Ekleme ve dikkati çekmek istediğim soru şu şekilde: Çok sayıda doğa bilimcisi -ve elbette doğa bilimcisi olmak üzere eğitim almış biri olarak siz de dahil olmak üzere -ki belki bu konu hakkında bazı verileriniz vardır- pek çok insanın kabul edeceği gibi, çoğu doğa bilimcisi muhtemelen sizin söylediklerinize bakacak ve şöyle cevap vereceklerdir, tamam, bu sürecin doğaya, doğa bilimine nasıl uygulanabileceğini görüyoruz, -modeller, kanıt aramak ve sentez- ancak bu kişiler, bunun insana ve insan toplumuna uygulanması düşüncesi karşısında bir nevi geri adım atarlar. Veya bazı kişiler bunu şöyle bir tarzda söyleyecektir;

“Evet, tamam, fakat insanlar ve insan toplulukları, bilimsel olmak ya da bilimi uygulamak için fazlasıyla karmaşıktır.” Bu yüzden, belki de insana, insan toplumuna ve onların gelişimine yönelik bilimsel bir yaklaşım benimsemenin ne anlama geldiğini ve bunun neden doğru olduğunu açıklayabilmeliyiz.

AS: Bakın, bir şey içinde, herhangi bir sistemde, ister doğal dünyada ister insan toplumunda olsun, hem karmaşıklık hem de yalınlık vardır. İnsanın veya insan topluluklarının bilimle analiz etmek açısından çok karmaşık olduğu düşüncesi gülünçtür. Tam tersi. İnsanın toplumsal örgütlenmesinin karmaşıklığını ve çeşitli tarihsel dönemler boyunca ve bugüne kadarki etkileşimlerle ve bunların içindeki tüm çelişkileri, tüm karmaşık örüntü ve şeyleri, farklı güçleri, farklı hedefleri olan farklı insanları ve tarihin farklı dönemlerini -tüm bunları bilim olmadan nasıl ele alacaksınız? Bunları nasıl kavrayacak ve nasıl anlayacaksınız? Ve doğal sistemlerin bir şekilde daha basit olduğu doğru değildir. Örneğin, karmaşık ekosistemlerin dinamiklerini anlamak istiyorsanız, örneğin, çalılık ve benzeri alanlarda çok farklı ağaç ve çalılık katmanlarına sahip olan ve çok farklı alanların çok karmaşık dinamikleri ile karakterize olan bir yağmur ormanını. İnanılmaz çeşitlilikteki bitki ve hayvan türleri arasındaki etkileşimin türleri ve seviyelerini anlayabilmek için - demeye çalıştığım şey, bir ömür harcamanız gerekebilir ve pek çok insan, bu karmaşık dinamiklerin çoğunu anlamaya başlamak için bunu yapar. Veya mercan kayalıkları ekosistemlerini veya çöl ekosistemlerini veya farklı ekosistemler arasındaki farkları ve hangilerinin bozulmaya daha açık ve hangilerinin nispeten daha istikrarlı olabileceğini veya göreceli tür çeşitliliğini veya çeşitliliklerini nasıl koruyabildiklerini incelemek isterseniz, daha fazla araştırma yapmanızı gerektirecek pek çok soru ortaya çıkacaktır. Bakın, şu anda bunların tümüne girmeye çalışmıyorum, çünkü esas olarak insanın toplumsal sistemlerinden bahsetmek istediğinizi biliyorum ancak demeye çalıştığım şey, hem doğal hem de toplumsal dünya, yani maddi gerçeklik çok karmaşıktır ve biz insanların anlayışında her zaman bazı eksiklikler bulunacak olsa da (verili herhangi bir zamanda henüz tam olarak elde edemediğimiz şeyler olacaktır) muazzam yeteneklerimiz ve çok fazla birikimimiz mevcuttur. Beyinlerimiz, pek çok farklı açıdan, her türlü soruyu gerçekten araştırabilir ve keşfedebilir ve aslında tarihsel deneyim ve bilgiyi bu şekilde biriktiririz, zaman içinde bazı şeyleri biriktirebiliriz. Bu durum, insanlar açısından çok özel şeylerden biridir: nesiller boyunca, yüzyıllar boyunca, binlerce yıl boyunca anlayış kazanmak ve toplumların ya da doğal sistemlerin örgütlenme biçimlerini veya zihnimizin odaklandığını her ne olursa olsun onu anlamaya çalışmak.

Ve biz insanlar da, yalnızca yarına veya bugünden bir ay sonraya değil, geleceğe bazı önemli projeksiyonlar tutma yeteneğine sahibiz, aynı zamanda bu gezegene -örneğin tüm gezegene- çevresel bir bakış açısıyla gelecek nesiller açısından ne olabileceğini anlamaya çalışırız. Benzer şekilde toplumsal sistemleri, geçmiş insanlık tarihi boyunca ve günümüzde farklı

sosyal örgütlenme modellerini analiz etme yeteneğine sahibiz ve ayrıca gelecekte işlerin nasıl olabileceğini de tasarlayabiliyoruz. Bu nedenle, şu anda üzerinde çalışmak istediklerimize yönelik bilinçli kararlar da alabiliriz - işleri ne yönde yürütmek istiyoruz, çünkü bunu yapmak için bilinçli bir inisiyatifimiz mevcut. Dolayısıyla, örneğin bir insan toplumundan, insanın toplumsal organizasyonundan bahsederken, bir toplumun temelde insanların bir araya gelme, birlikte çalışma veya birbirlerine veya çeşitli şeylere karşı gelme biçimleri olduğunu, ancak esasen belirli bir zamanda, insanların hayati gereksinimlerini karşılamak için çalışmaya yönelik bir araya geldiklerini görebilirsiniz. İyi yapılmıştır veya kötü yapılmıştır, ancak bu bir insan toplumu, bu bir organizasyon şeklidir. Yanılıyor muyum? Ve bilirsiniz, hepimiz bu kapitalist-emperyalist dünyada çok uzun zamandır yaşamaktayız, ve bugün hayatta olan bizler için, insan topluluklarının her zaman bu şekilde örgütlenmemiş olduğunu ve bu şekilde örgütlenmesi gerekmediğini hatırlamak veya düşünmek bazen zordur. **Kapitalizm-emperyalizm, bir insan topluluğunu örgütlemenin tek yolu değildir** ve bunun kesinlikle en iyi yol olmadığını kuvvetli bir şekilde savunuyorum. Ancak her durumda, tek yol bu değildir ve bu tespit, anlamaya ve üzerine düşünmeye değer bir şeydir. Gerçek şu ki, önceki sosyal sistemlerin bazılarını kavramaya yönelik bilimi uygulayabiliriz. Örneğin, insanlık tarihindeki pek çok toplum; köleliğe, kölelerin sömürülmesine, kelimenin tam anlamıyla köleler üzerindeki köle sahiplerinin mülkiyetinden kaynaklı egemenliğe ve köle sahiplerinin ekonomiyi bu şekilde inşa etmesine dayanarak düzenlenmiştir. Ve bunun tüm ayrıntılarına girmeyeceğim, fakat bu, en azından bugün büyük ölçüde geçerli olandan çok daha farklı bir toplum biçimidir. Bununla birlikte, bugünün dünyasında çok büyük bir problem olan cinsel kölelik de dahil olmak üzere halen kölelik uygulaması bulunmaktadır. Ancak bugün, dünyadaki toplumların örgütlenmesinin temel ve baskın biçimleri çoğunlukla kölelik temelinde değildir. Fakat kölelik, insanlık tarihinde uzunca bir süre baskın bir toplumsal örgütlenme biçimi olarak kalmıştır.

Toplumsal organizasyonun bir diğer önemli biçimi feodalizm sistemiydi ve bugün dünyanın pek çok yerinde feodalizmin kalıntıları halen bulunmaktadır, her yerde bunu görüyoruz. Fakat feodal sistemlerde lordlara ve efendilere sahiptiniz, soylularınız vardı, aristokrasileriniz vardı, ve genellikle ekinleri yetiştiren ve bunların çoğunu bir bölgedeki köylülere baskı yapan ve hükmeden lordlara yönlendirmek zorunda kalan köylüler mevcuttu, lordlar için korkunç vergi ve haraç ödemek zorunda kalıyorlardı ve onlar tamamen düpedüz köleler olmaktan pek az farklılardı. Ancak bugün, dünyadaki toplumların örgütlenmesinin temel ve hakim biçimleri çoğunlukla kölelik temelinde değildir. Fakat, insanlık tarihinde uzunca bir süre baskın bir toplumsal örgütlenme biçimi olarak kalmıştır. Bir kölenin kızını bölgenin yerli efendisine sunması, temelde bu kişilerle ve istediği herkesle seks yapması bile çok yaygın bir durumdu ve bu durum karşısında, feodal sistemdeki mevcut kurallar gereğince hiçbir serfin yapabileceği bir şey bulunmuyordu. Feodalizm, burjuva demokrasisi

olarak adlandırılan ve daha tipik olarak bugün dünyaya egemen olan kapitalist-emperyalist örgütlenme sisteminden çok farklı bir sistemdir. Bunların hiçbirine şu anda detaylı bir şekilde girmeyeceğim, ancak bilimsel yöntemlerin tüm sosyal örgütlenme biçimlerini analiz etmek için farklı geçmiş sosyal sistemlerde uygulanabileceğini ve uygulanmış olduğunu düşünmeye değer olduğunu söyleyeceğim, ve eğer bunu geçmiş için yapabiliyorsak, gelecek için de yapabiliriz.

Bazı insanlar şöyle diyor, tamam, kölelik, feodal sistem ve hatta kapitalist sistem gibi sistemler toplumu örgütlemenin iyi bir yolu değil, gerçekte yapmamız gereken *ilkel bir komünal sisteme* geri dönmektir. Böylesi insanlar, kendi yerelimizde küçük çapta örgütlenmemiz gerektiğini, böylece insanların küçük gruplar halinde birlikte çalışabileceklerini ve tüm kararları bir arada verebilecekleri ve “gerçek demokrasi” yaratabilecekleri, halkın ihtiyaçlarını karşılamak için kolektif kararlar alınmasını, yerel tarımın, yerel üretimin vb. desteklenmesi gerektiğini savunuyorlar. Bu tür görüşlerle ilgili sorun, bugünün dünyasının mevcut gerçekliği üzerine temellenmemesidir! Bakın, insanlık tarihinin çoğu için geçerli olan avcı-toplayıcı topluluklardan halen öğrenebileceğimiz bir sürü şey olduğu, bugünün dünyasında bu topluluklardan halen öğrenebileceğimiz pek çok şey bulunduğu konusunda hemfikirim. Bugün, tarımsal üretim, atık azaltma gibi önlemlerden, nispeten daha küçük ve yerel ölçekte, şeylerin daha rasyonel bir şekilde düzenlenmesi için iyi bir örgütlenmeye ilişkin fikri olan her çeşit insandan, yerel ürünlerin kullanımının teşvik edilmesi vb. gibi durumlardan öğrenebileceğimiz pek çok şey olduğunu düşünüyorum. Yani evet, insanların yaptığı bazı toplumsal deneylerden öğrenebileceğimiz şeyler var, modern toplumun doğal ve toplumsal açıdan bozulmasından, kirliliğe, toprakların tahrip edilmesine neden olan sorunlardan nasıl uzaklaşabileceğimizi ve buna benzer şeyleri anlamaya çalışıyoruz. **Fakat gerçekçi olalım, anlaştık mı? İnsan türünün gezegen çapındaki kapsamı ve ölçeğinden bahsedelim. Milyarlarca ve milyarlarca insandan. İdealize ve romantize edilmiş bir tür ilkel komünalizme geri dönerek toplumun sorunlarını çözemeyiz!** Öyleyse, bunu halledemeyecekse, bugünün kilit ve kritik sorunlarını çözemeyecek ve kesinlikle yeterli kapsam ve ölçekte bulunamayacaksa, o zaman ne olacak? Bakın, köle tabanlı bir sistem, feodal bir sistem, kapitalist-emperyalist bir sistem, bunların hepsi insan toplumlarını örgütlemenin maddi yollarıdır ve hepsi bilim tarafından analiz edilebilir ve eleştirel olarak değerlendirilebilir. Ancak aynı bilimsel yöntemleri, sadece daha iyi olmayacak, aynı zamanda **tüm gezegeni de kapsayacak** şekilde tamamen yeni ve farklı toplumların nasıl inşa edileceğini bulmak için de uygulayabilirsiniz. Çünkü, nihayetinde **tüm** insanlığı kapsamayan ve fayda sağlamayan felsefe ve yöntemlerden bahsetmekle gerçekten ilgilenmiyorum.

Bob Avakian’dan [BA] gerçekten aldığım ve takdir ettiğim şeylerden biri, “insanlığın

kurtarıcılara” duyduğumuz ihtiyaç konseptini öne çıkartması ve bu dünyayı, tüm gezegeni yaşanılabilir ve tüm insanlık için işlev görecektir şekilde, bir grup veya bazı kategorilerdeki insanların veya bütün olarak bazı ülkelerin diğerleri üzerinde egemenlik kuramayacağı, sömüremeyeceği, baskı uygulayamayacağı ve ezemeyeceği iyi bir yer yapma doğrultusunda hareket etmesidir. Tüm bu devrimci komünizm fikri işte budur ve BA’dan aldığımız şeylerden biri, her zaman tüm insanlığı özgürleştirme gerekliliği ile düşünmek ve buna göre davranmaktır. Aksi takdirde, kolaylıkla hatalı şeylere yönelebilirsiniz. BA, hedefin sondakilerin baş olması ve baştakilerin sona geçmesi olmadığından, bunun ezilen halkın intikam alma meselesi olamayacağından bahseder. Böylesinin, çabalamamız gereken türden bir dünya olamayacağı konusunda hemfikirim. Ve burada benim üzerinde durduğum nokta, sonuçta bilim olmadan kaybedeceğinizdir, çünkü örüntüleri analiz etmeye yönelik bilimsel bir yöntem olmadan, şeylerin neden oldukları ve gerçekte nasıl ve hangi temelde farklı olabilecekleri konusunda her zaman hata yapmak durumunda kalırsınız.

Biliyorsunuz, iyi bilimin ayırt edici özelliklerinden biri - çünkü kötü bilim de vardır - gerçekten eleştirel bir ruha sahip olması ve eleştirel düşünmeyi teşvik etmesidir - bu da BA’nın çalışmasının bir diğer önemli özelliğidir. Gerçekten de -eğitim seviyenizin ne düzeyde olduğu farketmeksizin- herkesin buna dahil olması gerektiği vurgulanır. Bununla ilgili konuşmak isterim. Bilim, yalnızca seçkinler veya lisansüstü okula gidenler ya da doktora dereceleri ve böyle şeyler almış kişiler tarafından yapılması gereken bir şey değildir. **Temel okuryazarlık eğitimi olmayan insanların bile aslında bilim insanları olarak işlev görebileceklerine inanıyorum ve buna kanıt gösterebilirim.** İnsanları bilimsel yöntemlerle eğitebilirsiniz, yalnızca hafta sonlarında bile bunu yapmaya başlayabilirsiniz. İnsanların doğal dünyada bilim yapmalarını istiyorsanız, bir hafta sonunu bir yağmur ormanında veya bir çölde iyi bir bilim yaparak geçirebilirsiniz ve bunun gerçek bilimsel çalışma, gerçek bilimsel araştırma olacağını da garanti ederim. Orta seviye bir eğitim almamanız benim umrumda değil. Sağlıklı bir insansanız, doğanın veya insan topluluklarının sorunlarına bilimsel yöntemleri alıp uygulayabilirsiniz. Ve beni oldukça ilgilendiren şeylerden biri de, bilimsel anlayışı ve bilimsel yöntemleri oldukça geniş bir şekilde yaygınlaştırmaktır, böylece herkes bu yöntemleri kullanmayı öğrenebilir ve bu yalnızca birkaç kişi veya elitin olduğu bir yerle sınırlı kalmaz.

[Download Nulled WordPress Themes](#)

[Download Nulled WordPress Themes](#)

[Download Nulled WordPress Themes](#)

[Download Premium WordPress Themes Free](#)

[download udemy paid course for free](#)

[download samsung firmware](#)

[Download Premium WordPress Themes Free](#)
[free download udemy paid course](#)